

- не дозволяється проводити планові хірургічні операції у перші 3 тижні після щеплення, окрім хірургічного втручання для порятунку життя тварини;
- необхідно уникати стресових ситуацій до і після проведення щеплення;
- не рекомендується щеплювати тварин, що мали контакт із хворими та підозрілими у захворюванні тваринами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сюрин В.Н., Самуйленко А.Я., Соловьев Б.В., Фомина Н.В. Вирусные болезни животных. М.: ВНИТИБП, 1998. 928 с.
2. Глотова Т.И. Дерматомикозы собак и кошек в условиях города. Ветеринария. 1998. № 1. С. 59–61.
3. Зон Г.А., Ивановська Л.Б. Хламідіоз м'ясоїдних. Вісник Сумського НАУ: Вет. медицина. 2010. № 8(27). С. 31–35.
4. Инфекционные болезни животных / Б.Ф. Бессарабов и др.; под ред. А.А. Сидорчука. М.: Колос, 2007. 671 с.
5. Литвинов А.М. Дерматофитозы кошек и собак (профилактика и лечение). Ветеринария. 2000. № 11. С. 51–53.

УДК: 619:616.9:636.4.053

ЄГОРОВ В.О., магістрант

Науковий керівник – **БЛИК С.А.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОЗДОРОВЧІ ТА ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЗА КОЛІНТЕРОТОКСЕМІЇ ПОРОСЯТ У СВИНАРСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Коліентеротоксемія поросят є одним із основних захворювань молодняку свиней у свинарських господарствах. Це типова факторна хвороба, за якої у разі поєднання низки несприятливих факторів та наявності ентеротоксигенних штамів *E. coli* у поросят розвивається хворобливий стан. Профілактика хвороби в господарстві полягає у щепленні свиноматок та використанні у раціоні поросят у ризикований період мікроелементів та кормових добавок. Хворих тварин лікують із використанням антибіотиків та симптоматичного лікування.

Ключові слова : *E. coli*, набрякова хвороба, факторна хвороба.

Різноманітні інфекційні хвороби молодняку свиней є актуальною проблемою ветеринарних служб господарств та державної ветеринарної медицини.

Всі інфекції та інфекційні хвороби в найбільш узагальненій формі можна на дві категорії - екзогенні та ендогенні [1]. Перші виникають в результаті зараження ззовні і являють собою саме епізоотичну частину явища «інфекція», за вивчення таких хвороб найважливішим є вивчення механізму передачі збудника інфекції. Другі - результат активації власної «умовно-патогенної» мікрофлори організму-господаря (аутоінфекція, аутогенна інфекція), у цьому випадку питання шляхів передачі збудника інфекції втрачає першочергове значення, а основними є фактори впливу на організм тварини та умови зовнішнього середовища.

Природно, що масова захворюваність епідемічними і епізоотичними інфекціями в державному масштабі в кінці кінців ліквідується або береться під контроль, інфекції переходять в розряд керованих, масово використовується вакцинація або заходи карантинування і стемпінг-аугу. Масова захворюваність тварин у господарствах об'єктивно викликається ендогенними аутоінфекціями за рахунок убіквітарних умовнопатогенних збудників. Основною інфекційною патологією продуктивних тварин стають гнійно-запальні процеси (мастити, ендометрити, бурсити), пневмоентерит і, взагалі, інфекції молодняку, некробактеріоз, сальмонельоз, колібактеріоз і т.і., які в більшості своїй досі за інерцією зараховують до категорії незаразних хвороб.

Збудники екзогенних інфекцій є первинними, облігатними і специфічними патогенами. Кожен з них визначає нозологічну самостійність спричиненої хвороби, а хвороба, в свою чергу, визначає атрибутику біологічного виду кожного збудника. Екзогенні патогени мають конкретні матеріальні фактори патогенності (токсини, капсули, ферменти) та типову клінічну картину. У цьому випадку взаємодія збудник + сприйнятливий організм відіграє вирішальну роль у розвитку клінічних ознак, а інфекції та хвороби відповідають положенням відомої «тріади Коха».

На противагу цьому умовна патогенність мікроорганізму означає його здатність викликати патологічний процес не облігатно, а залежно від деяких умов, необхідних для реалізації його патогенетичних потенцій. Крайнім випадком умовної патогенності представляють опортуністичні патогени. Ці первинні умови-фактори зводяться в основному до впливу несприятливих зовнішніх умов, які грають індукуючу або провокуючу роль. Вони мають технологічний (всі елементи навколишнього середовища і обслуговування, утримання, годівлі, експлуатації, проживання), генно-фенотипічний (генетичний статус і ресурси, етологія, стать, вік), патофізіологічний, інфекційний характер; прикладами служать транспортні стреси (парагрипозна транспортна лихоманка), переохолодження (простудні пневмоентерит молодняка), недостатнє або порушене годування, приховані інфекції, інвазії і ін. Набір факторів за своєю природою може бути різноманітний, нерідко непередбачуваний і включає в себе будь-які реальні елементи з численної їх сукупності [1, 2].

Основною особливістю ендогенних хвороб стає невідповідність між взаємодією збудник + сприйнятливий організм і розвитком клінічних ознак і уражень. Збудник – умовний патоген, виконуючий лише роль кінцевого ефектора хвороби, розвиток якої залежить від згаданих умов-факторів, що повертають або порушують фізіологічні або імунологічні механізми регуляції (фактори ризику, або кофактор, інфекції), на відміну від монофакторної інфекції, тут збудник є лише необхідною але не єдиною причиною хвороби. У зв'язку з цим такі інфекції отримали назву факторних (або мульти-, поліфакторних). Збудники таких хвороб стають свого роду ендеміками конкретної групи (популяції) тварин і неминуче потенційно можуть бути кінцевим ефектором патологічних процесів, що запускаються несприятливими факторами ризику, тоді реалізується постулат коли «інфекційне захворювання не дорівнює зараженню» [1].

Схема, що відображає статистичні закономірності причинно-наслідкових відносин факторно-інфекційного характеру, представляється в такий спосіб: «несприятливі умови і чинники порушення фізіологічних механізмів регуляції, зниження резистентності організму – патогенетична дія умовно-патогенного ефектора, збудника – клінічні ознаки і ураження». Типовим прикладом може служити набрякова хвороба поросят, за якої факторна інфекційно-генетична стадійність етіології розвивається таким чином: «рання відлучка поросят і різка зміна корму і порушення внаслідок цього мікроекології кишечника в якості специфічної причини створення елективних умов для розмноження ентерогеморагічних ешерихій, конвертованих бактеріофагом-носієм трансмісивної генетичної детермінанти патогенності - гена, який кодує VERO-токсин-ефектор, цитотоксичне ураження ендотелію судин, порушення гемодинаміки з розвитком набряків і клінічних ознак ураження нервової системи [3, 4].

Враховуючи етіологічний чинник, у поросят доцільно всю групу захворювань, об'єднати під назвою ешерихіози поросят. В свою чергу, потрібно виділити колібактеріоз і коліентеротоксемію. Колібактеріоз варто розділити на септичну та ентеротоксичну форми. Коліентеротоксемію або набрякову хворобу потрібно розглядати як самостійне захворювання.

В господарстві захворювання у поросят зустрічалось у поросят на 1–4 тижні після відлучення, найбільша кількість хворих поросят реєструвалась на 10-й день після відлучки. У прояві хвороби брали участь ентеротоксигенні серотипами E. coli, які були виявлені та ідентифіковані лабораторним шляхом. У хворих поросят у шлунку, тонкому кишечнику і мозку накопичувалась рідина, клінічно проявлялися набряки. Епізоотологія хвороби

характеризувались проявом у поросят, яких відлучали у віці 5–8 тижнів. Після зменшення періоду відлучення до 3–4 тижнів і покращення стартових раціонів, класична форма хвороби проявлялася значно рідше.

Типовими симптомами у поросят були: хитка хода, опухання повік і дуже тонке квичання хворих. Поросята переставали їсти і на пізнішій стадії ставали частково паралізованими, інколи з нервовими проявами.

Лікування хворих поросят було комплексним, включало зоотехнічні прийоми покращення годівлі та утримання поросят, використання антибіотиків та симптоматичне лікування. Основний упор у господарстві був на профілактику набрякової хвороби поросят, яка включала використання вакцинації свиноматок, що сприяє збільшенню кількості антитіл у молозиві та недопущення захворювання поросят. Оцінку ризиків прояву хвороби та корекції гігієнічних параметрів, годівлі та утримання поросят, додавання в корми мікроелементів та кормових добавок.

Отже, коліентеротоксемія поросят (набрякова хвороба) є типовою факторною інфекційною хворобою. Основою профілактики набрякової хвороби поросят є підтримання належного рівня годівлі і утримання та врахування періоду відлучення поросят. Хворих тварин лікують за допомогою антибіотиків та схем симптоматичного лікування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Макаров В.В. Факторные болезни. 2017. РВЖ. № 4. С. 22–27.
2. Факторні хвороби сільськогосподарських тварин/ В. П. Литвин та ін. 2002. 441 с.
3. Макаров В.В. (2003) О проблеме причинности инфекционных заболеваний (к двум знаменательным юбилеям). Вестник Россельхозакадемии. 2003. № 5. С. 11–14.
4. Макаров В.В., Гусев А.А., Гусева Е.В., Сухарев О.И. Эпизоотологический лексикон. М.: Колос, 2001. 176 с.

УДК 619:616.981.51:636

ОРЕЛ І.Л., магістрант

Науковий керівник – **КОРНІЄНКО Л.М.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

lubov.korniienko@gmail.com

ЕПІЗООТОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ СПЕЦИФІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ СИБІРКИ НА СТАЦІОНАРНО НЕБЛАГОПОЛУЧНІЙ ТЕРИТОРІЇ

За результатами епізоотологічного моніторингу ми з'ясували, що на території бувшого Шполянського району Черкаської області існують природні осередки збудника сибірки, адже є населені пункти територію яких потрібно віднести до особливо небезпечних з цієї інфекції. За статистичними даними встановлено, що за період з 1950 по 2021 рр. в цьому районі було зареєстровано 58 випадків сибірки. Із 37 наявних населених пунктів Шполянського району в 22 – реєстрували спалахи сибірки, отже: 60% території є стаціонарно-неблагополучною з цього захворювання.

Враховуючи таку ситуацію (останній випадок було зареєстровано у 1999 р. в с. Водяно) ризик виникнення сибірки на цій території існує й понині. Для забезпечення епізоотичного благополуччя з цієї інфекції служба ветеринарної медицини державних установ району та господарств різних форм власності щороку організовує та проводить заходи специфічної профілактики з цього захворювання серед сприйнятливої поголів'я тварин. Завдяки цій роботі з 2000 р. по 2021 р. випадків сибірки на стаціонарно неблагополучній території не реєстрували.

Ключові слова: сибірка, епізоотична ситуація, специфічна профілактика.

Сибірка – смертельне інфекційне захворювання, яке може вражати як тварин, так і людей (небезпечний зооноз). Реєструють це захворювання серед людей, як наслідок прямих або непрямих контактів із хворими тваринами, споживання контамінованих або інфікованих продуктів тваринного походження. Спалахи сибірки виникають серед тварин періодично, що пояснюється запровадженням обов'язкових щеплень у тваринництві. Статистичні дані